

***Az Európai Bizottság és a szlovák államnyelv-törvény legújabb módosításai,
avagy hogyan tovább Knut Vollebaek főképvisező úr***

A magyar-szlovák kapcsolatokban komoly problémákat okoz a szlovák államnyelv-törvény legújabb módosítása, főként a magyar nyelvhasználat kapcsán. A magyar kisebbség a népesség 10%-t teszi ki. A módosított államnyelv-törvény 2009 júliusában, a végrehajtási rendeletek pedig 2010. január elsején léptek hatályba.

A két ország számos nemzetközi fórumon interpellált, és az Európai Bizottság Jogi Szolgálata állásfoglalása is már ismert a kérdésben. Ugyan Knut Vollebaek, az EBESZ főképviseelője júniusi kritikái után idén januárban elégedettségét fejezte ki a szlovák kormány által a Jogi Szolgálat észrevételei kapcsán eddig elvégzett módosításokat illetően, számos szakértő szerint a bizottsági ajánlások többségét lényegében nem vette figyelembe a szlovák fél.

Mik a lényegesebb elemei a Bizottság által megfogalmazott jogi véleménynek? A Szolgálat pontosítani javasolja a szlovák államnyelv-törvényt abban a tekintetben, hogy az ne sérthesse a kisebbségek védelméről szóló törvényt, mert csupán a *lex specialis* elv alkalmazása a törvényben erre nem ad garanciát. A jogászok szükségesnek tartják továbbá az alapvető, nemzetközi emberi jogi egyezményekre való hivatkozást (Államnyelvtörvény - 1. Cikk) ezek között is kiemelve az 1992-es Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját és az 1994-es a Nemzeti Kisebbségek Védelméről Szóló Keretegyezményt. Még ha ez utóbbiak esetében is nem *stricto sensu* európai uniós joganyagról van szó, a szerzők kiemelik, hogy ezek elsőbbségi hatályát az Államnyelvtörvénnyel szemben biztosítani kell. Azt is pontosítani kell, hogy e törvény nem sérti az európai jogot.

Itt meg kell jegyezni, hogy Szlovákia 1999-ben ratifikálta a Nemzeti Kisebbségek Védelméről Szóló Keretegyezményt, pontosabban annak hat saját megjegyzéssel-megkötéssel ellátott változatát, melyben a 20%-os alkalmazási küszöb és az államnyelv sérthetlensége mellett törnek lándzsát. Knut Vollebaek 2009. július 22-ei hivatalos véleménye azonban több komoly hiányosság mellett éppen a 20%-os küszöb bizonytalanságára, gyakorlati alkalmazhatósági problémáira hívta fel a figyelmet, mely jogilag bizonytalan helyzetet hoz létre.

A nyelvi kritériumokat illetően a Jogi Szolgálat az Európai Bíróság többször megfogalmazott véleményére helyezi a hangsúlyt, mégpedig, hogy azoknak racionálisnak és arányosnak, valamint a vonatkozó munka követelményeihez illőnek kell lenniük, mindenesetre ki kell zárni azt a lehetőséget, hogy külföldi munkások diszkriminációjához vezethessen. A jogászok itt is a szöveg pontosítását kérik (3. Cikk.)

A jogi szakértők leszögezik, hogy a szlovák nyelvű műsorszórásra vonatkozó megkötések nem alkalmazhatóak a határokon átívelő szolgáltatásokra (6. Cikk). Az államnyelv használatának felügyelete (6. Cikk) mely még a törvény 1995. november 15-ei változatára épül (korábbi 5. Cikk), ellentétben áll az EU 2007/65/EC direktívájával, mely a műsorszolgáltatást szabályozza és az uniós alapszerződés 49. Cikkével sem igen egyeztethető össze.

Az időszakos és nem időszakos megjelenésű kiadványok kapcsán (7. Cikk) a bizottsági vélemény leszögezi: nyilvánvalóvá kell tenni, hogy a külföldi és kisebbségi kiadványokat semmilyen ellenőrzés alá nem lehet vonni. Főként az államnyelv-törvény 5. paragrafusának 4. bekezdése (mely 2009. június 30-án módosult) és a 2. cikk 5. bekezdése kódolja előre a diszkrimináció lehetőségét, mert olyan helyzetet hoznak létre, melyben a szlovák

nyelvhasználatot kötelezővé teszik.

Az egészségügyi szolgáltatások kapcsán (9. és 10. Cikk) a Szolgálat szerint egyértelműen diszkriminatív helyzethez vezet az, ha a személyi állomány számára – még ha nyelvtudásuk ezt lehetővé is tenné - nem teszik lehetővé azt, hogy, a kisebbségi nyelvet is beszéljék. Nyomatékosan kérik, hogy teremtődjenek meg azok a törvényi feltételek, melyek biztosítják azt, hogy a kisebbségi nyelven kommunikálni képes és akaró személyzet ezt nyugodtan megtehesse.

A jogi szakértők kételyeiket fogalmazták meg annak kapcsán is, hogy csak jogi személyek fellebbezhetnek, és hogy az alapvető emberi jogok alkalmazásáról szóló rendelkezések egyértelműen az állam érdekeit favorizálják az állampolgárok érdekeivel szemben. Mivel a büntetési formák nem tisztázottak, aggályok merültek fel a bizottsági csoportban az arányosság elvének alkalmazására vonatkozóan, míg a pénzbírságok és büntetések nyilvánosságra hozatala egyértelműen sérti a személyiségi jogokat (16. Cikk).

A végrehajtási rendelkezéseket is éles kritikával illetik, szerintük ezek eleve téves jogi normaszinten fogalmazódtak meg, mivel a kormányrendelet (nariadenie) lenne erre a megfelelő jogi forma (17. Cikk). Fontos, hogy ezek ne élvezhessenek prioritást az államnyelv-törvénnyel és egyéb nyelvhasználati törvényekkel szemben.

Konklúzióként megállapítható, hogy annak ellenére, hogy az EBESZ főmegbízottja már 2009. július 22-i véleményében is alapvető változásokat és a prioritások módosítását javasolta, az Európai Bizottság – ha nem is hivatalos formában, de – további esetekben állapítja meg az uniós irányelvek sérelmét, és a szlovák államnyelv-törvény szinte minden paragrafusában számottevő változásokat javasol, a nemzetközi és európai szabályozások betűinek és főleg szellemének, céljainak megfelelően. Az európai kisebbségvédelem további sorsa múlhat azon, hogy Knut Vollebaek főképviselő úr hogyan reagál a változtatásokra a jelenlegi helyzetben.